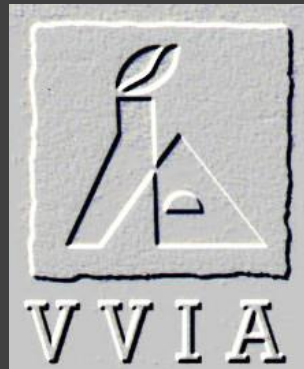

INDUSTRIEEL ERFGOED IN VLAANDEREN

nieuwsbrief Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw

22 november 2018

INHOUD

- [Kalender](#)
- [Feestje voor 40 jaar VVIA](#)
- [European Heritage Awards](#)
- [Boeken... help ze redden](#)
- [Verbroederen over de grens](#)
- [Kolenwasserij Beringen](#)
- [Bruggen bedreigd erfgoed](#)
- [Over het muurtje kijken](#)
- [Toerisme: vriend of vijand](#)
- [Herbestemming in Europa](#)
- [wij hebben U nodig](#)
- [VVIA op de sociale media](#)

Kalender...

wat is er waar te beleven ?

Kijk even naar de [kalender industrieel erfgoed](#) op onze website - niet alleen onze activiteiten worden er vermeld, maar ook die van collega's - [zelfs in aangrenzende regio's](#).

Het is een service die VVIA de industrieel erfgoedzorgers aanbiedt.
Lezingen, tentoonstellingen, studiedagen, geleide bezoeken...

Staat jouw activiteit er (nog) niet bij, of wil je een interessante activiteit signaleren : [geef dan een seintje](#).

Op zaterdag 15 december vieren we het 40 jaar 'overleven'
van VVIA

In de loop van die veertig jaar was VVIA de onbetwiste voortrekken voor studie, behoud en ontsluiting van industrieel erfgoed in Vlaanderen. We plaatsten tal van nieuwe ideeën en onderwerpen in de aandacht - tot en met het belang van het industrieel erfgoed van kernenergie en recente technieken.

Daarom vieren we in Gent bij de [STICHTING LOGOS](#) in de Bomastraat.

Dat is een creatieve groep die sedert 1968 experimenteert met elektronische en mechanische muziek en op dat terrein een unieke collectie archieven en objecten bewaart. Een industrieel en technisch erfgoed voor de toekomst.

We maken er een gezellige bijeenkomst van, met weinig blablabla maar met wel wat boemboem van het Logos Robotorkest.

We verwachten bloemen noch kransen, maar een dotatie om onze werking 2019 en volgende jaren te versterken wordt natuurlijk op prijs gesteld. Deelname is gratis

Omdat we graag vooraf het aantal aanwezigen inschatten, vragen we iedereen die
komt

[zich vooraf aan te melden via ons e-mail adres](#)

[Bekijk hier het filmpje met onze uitnodiging](#)

VVIA VOORGEDRAGEN VOOR DE EUROPEAN HERITAGE AWARDS

Omwille en ter gelegenheid van zijn vier decennia geëngageerde inzet voor industrieel erfgoed, het werk van zijn vrijwilligers, en ook zijn Europese en grensoverschrijdende visies werd de kandidatuur van VVIA voorgedragen voor de [2019 European Heritage Awards / Europa Nostra Awards](#) in categorie 3: ***Dedicated service by individuals or organisations***

Dit is de belangrijkste Europese erfgoedprijs, waarvoor, over vier categoriën verdeeld, dertig 'remarkable heritage achievements' (opmerkelijke erfgoedprestaties) geselecteerd worden, en onder deze 7 laureaten voor een Grote Prijs.

Ondanks de poststaking en een bijzonder drukke periode geraakte ons dossier tijdig in Den Haag. We danken de Limburgse collegae (vzw Het Vervolg en de Werkgroep Monumentenzorg Beringen) met wie we ook in de bres stonden en staan voor de

kolenwasserij van Beringen, die ons voordroegen. We kregen ook behoorlijk wat steun van erfgoedorganisaties uit Vlaanderen en aangrenzende regio's, en van een reeks prominenten.

Onze dank aan iedereen

Wij (en zij) vinden dat we het verdienen, maar we gaan het vel van de beer niet verkopen voordat het beest geschoten is. Voor deze prijs zijn er inderdaad altijd een overvloed aan kandidaten uit alle Europese landen.

Het worden nu nog een paar maanden duimen en nagelbijten terwijl een onafhankelijke en deskundige jury de dossiers onderzoekt en een verdict zal uitspreken. De winnaars worden gevierd tijdens de *European Heritage Awards Ceremony* in Juni 2019.

Meer leest U in een volgende e-nieuwsbrief

HELP EEN UNIEKE BIBLIOTHEEK REDDEN

Toen, als gevolg van de staats hervormingen de Gewesten ontstonden, werd de bevoegdheid 'Openbare Werken' verdeeld over Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Het oude nationale Ministerie van Openbare Werken had vanaf zijn ontstaan in 1830 een unieke bibliotheek uitgebouwd - die alle leidinggevende tijdschriften uit zowat alle Europese landen bevatte.

Echter na de splitsing werd beslist om alle publicaties ouder dan 10 jaar weg te gooien.

Een team vrijwilligers van de *Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie* vzw zorgde er indertijd in extremis voor dat alles (behalve het 'Waalse' gedeelte, dat al verdwenen was) in grote verhuisdozen ingepakt en in veiligheid gebracht werd. Het totale gewicht wordt op zo'n 30 à 35 ton geschat. De kosten van de verhuisdozen en het vervoer werden gedragen door de vereniging, zoals geweten een niet-gesubsidieerde vzw.

De collectie werd herhaaldelijk aangeboden aan andere bibliotheken, instellingen, organisaties,... die allemaal de boot af hielden. Ook voor een project om 'ergens' de

collectie te ontsluiten als een Vlaams onderzoekscentrum kon geen steun gevonden worden: geen ruimte, geen middelen,...

Uiteindelijk belandden al de dozen in de beschermde elektrische centrale van Zwevegem, maar deze wordt binnenkort herbestemd en elke ruimte moet - zoals het in dit neoliberal tijdperk hoort - renderen. Een bibliotheek, hoe belangrijk ook, "rendeert" niet en dus moeten alle boeken er verwijderd worden voor einde februari 2019. Ofwel belandden ze na al die jaren uiteindelijk toch in de papiercontainer.

Vrijwilligers zijn begonnen met het prospecteren en inventariseren van wat er zoal in de dozen steekt - en dit in allesbehalve ideale werkomstandigheden. Er is geen verlichting (zodat we er om 17 u moeten stoppen door de duisternis) en ook geen verwarming (brrrrr). Alleen vrijwilligers zijn bereid om in deze werkomstandigheden te werken...

Naast boeken en tijdschriften uit de 20e eeuw kwam echter ook al een schat aan architectuur- en ingenieurstijdschriften uit de 19de eeuw boven water. Wanneer die vernietigd worden zou zulks een regelrecht schandaal betekenen.

Vorige week, tijdens de studuedag '*Nouveaux défis pour le patrimoine scientifique, technique et industriel*' aan het Institut National du Patrimoine in Parijs, brachten we de bibliotheek van OW tijdens het debat als voorbeeld. Onze Franse collegae konden hun oren niet geloven, en de reacties die we kregen gingen van 'incroyable' tot 'c'est un scandale'.

De boeken en tijdschriften zitten nu in grote verhuisdozen (zwaar !!!) en bleven daar in goede en propere toestand bewaard. Wanneer ze uit die dozen gehaald worden, vergroot het risico en bestaat kans op verontreiniging - want de ruimte waarin gewerkt wordt is vol stof.

Daarom zoeken we een droge en verwarmde plek waar de dozen in eerste instantie naar toe kunnen gebracht worden, om ze daar uit te sorteren en de tijdschriftenreeksen te inventariseren - en uiteraard transport (een vrachtwagen met een laadbrug). Dan kunnen ze op een georganiseerde wijze aangeboden worden aan geïnteresseerde instellingen. En dan kunnen onze vrijwilligers ook in menswaardige

omstandigheden werken...

Indien we zo geen aanbod krijgen, doen we gewoon voort. Vrijwilligers zijn het gewoon in de kou te staan.

Wie kan hulp bieden bij vervoer en een plek waar we de sortering kunnen uitvoeren?

Of wie kan op zaterdagen komen helpen bij het sorteren en inventariseren ?

[Klik hier voor meer informatie en de stand van zaken](#)

(deze webpagina wordt regelmatig bijgewerkt)

VERBROEDEREN OVER DE GRENS

Als uitloper van de tijdens het *Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed 2018* gevoerde industrieel erfgoed-campagnes, waren we einde september te gast in het Andalousische Peñarroya-Pueblonuevo, en werden daar geconfronteerd met unieke industriële landschappen waarin schoorstenen domineren. We vernamen er ook dat dat deze gemeente verbreed is met Vilvoorde.

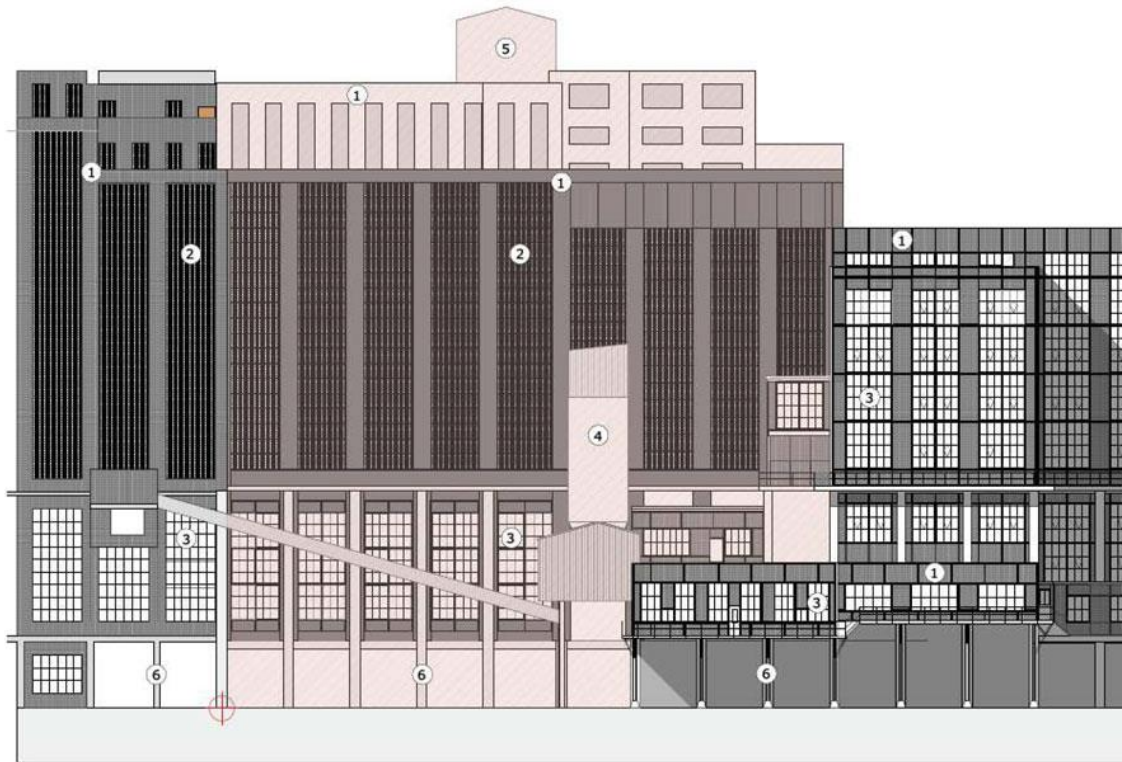
Opmerkelijk...

De vereniging '*La Maquinilla*' die zich daar voor dit erfgoed inzet wist echter niet van het bestaan van de [Heemkundige kring Vilvoorde Hertog Hendrik I vzw](#) (lid VVIA), en vice versa. De heemkundige kring van Vilvoorde [publiceerde recent een boek over schoorstenen...](#)

We hebben beide verenigingen intussen met mekaar in contact gebracht, en misschien groeit daar iets mooi uit.

KOLENWASSERIJ BERINGEN

Dank zij de inzet van VVIA en van lokale organisaties, w.o. *Het Vervolg* vzw en de *Werkgroep Monumentenzorg Beringen* werd een eerste stap in de goede richting gezet. De Raad voor Vergunningsbetwistingen schorste alvast de bestreden door de provincie verleende slopingsvergunning. [Dat verhaal kunt U lezen op onze website, waar U ook het volledige arrest kunt downloaden.](#)

De kolenwasserij is een beschermd monument, en de officiële adviescommissie (Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed) gaf een sterk gemotiveerd negatief advies tegen de opheffing van de bescherming.

Intussen is er ook in Beringen politieke evolutie. Na de verkiezingen komt er een nieuwe politieke groepering, 'VOLUIT', in het schepencollege - [en die sprak zich reeds uit voor het volledige behoud van de kolenwasserij.](#)

Er wordt nu gewacht op een voorlopige beslissing van Minister Bourgeois. Vervolgens komt er nog een openbaar onderzoek waarbij de burger zijn zeg mag/kan doen. Wij houden dat laatste in het oog, zodat er bij dat openbaar onderzoek massaal voor behoud ken gepleit worden.

BRUGGEN ZIJN BEDREIGD ERFGOED

Nadat de eerste en de tweede wereldoorlog het Bruggenbestand in ons land reeds decimeerde, is het de modernisatie van de infrastructuur die recent opnieuw hard toeslaat. In het verleden werd door Monumentenzorg weinig aandacht besteed aan dit soort bouwwerken, alhoewel de strijd rond de Scheepsdalebrug in Brugge, enigszins een kentering inluidde.

In Antwerpen betekende het Masterplan 2020 het einde van veel historische spoorwegbruggen. Dat plan van de Vlaamse regering, gestart in 2012, wilde een file- en milieuvriendelijk goederentransport over water en spoor in de verf wil zetten.

[Zie dit filmpje op Youtube](#)

OVER HET MUURTJE KIJKEN...

Het kan ook voor industrieel-archeologen nuttig zijn om te kijken hoe andere erfgoedsectoren het aanpakken, op het vlak van herbestemming, van ontsluiting, erfgoedtoerisme, organisatie.

Tijdens voorbije weken konden we zo op 11 oktober in Parijs, in het prestigieuze UNESCO-gebouw, optreden tijdens het congres van *'Future for Religious Heritage'* (FRH) waar in één van de sessies de aanpak van herbestemming van religieus, militair, landschappelijk en industrieel erfgoed aan bod kwam. Wie doet wat, wat zijn de sterke en zwakke punten, valstrikken,... Daarbij konden we opmerken dat vanuit de sector industrieel erfgoed naar het publiek de meeste concrete vragen werden gesteld. Ondermeer: voor wie doe je het eigenlijk? Voor de toerist, de immobiliënmakelaar, of voor de lokale bewoner. En ook: welk beeld toon je van dat verleden, een 'gecreëerd' en vaak 'gegentrifieerd' beeld of iets dat verleden, heden en toekomst verduidelijkt en vragen doet stellen?

Op 21 november konden we dan deelnemen aan een boeiende dag in Le Grand

Hornu. Dat was de Europese bijeenkomst *'Inhabit Heritage & Landscape Differently'* van ACCR-Europe, *'Réseau européen des Centres culturels de rencontre'*, een netwerk van vaak prestigieuze cultuurcentra in historische gebouwen. Het werd een boeiende vergelijking vergelijking aan de hand van case studies tussen culturele herbestemming van abdijen, kastelen, en ook industrieel erfgoed. Daarbij viel het grote verschil van aanpak tussen de landen op, maar ook hoe dit soort grote instellingen bij professionalisme zweren en er weinig plaats is voor vrijwilligers - terwijl die in de sector industrieel erfgoed precies de drijvende kracht zijn. Veel van deze grote instellingen mikken ook eerder op een 'Europees' profiel, waarbij weinig band bestaat met de lokale gemeenschappen - een goeie verhouding tussen beide zou een dialoog tussen bottom-up en top-down stimuleren. Vanuit de sector industrieel erfgoed hebben we vaak te weinig aandacht voor dat Europese aspect, waardoor aan kansen - en een bepaald prestige - voorbij gegaan wordt.

In elk geval kwamen er in beide bijeenkomsten veel ideeën boven water. Voor industrieel-archeologen is het niet slecht om eens over het muurtje te kijken, zowel geografisch als thematisch. Te zien hoe anderen het aanpakken.

En vice versa.

TOERISME: VRIEND OF VIJAND ?

Lang werd toerisme gezien als de 'redder' van erfgoed, en er zijn organisaties en instellingen die zulks nog altijd propageren. Toerisme zou zorgen voor de nodige inkomsten om erfgoed in stand te houden en te restaureren. Toerisme zou de belangstelling van beslissingsnemers op het belang van erfgoed vestigen...

Langzaam maar zeker komen nu echter ook de nadelige gevolgen bovendrijven. Toen we vorig jaar in Barcelona waren bemerkten we op tal van plekken anti-toerisme slogans. Het massa-toerisme overrompelt sommige steden en gemeenten, en tast er de sociale en culturele structuur aan. Nadat reeds bewonersprotest op gang kwam in 'traditionele' toeristische bestemmingen, komt nu eveneens her en der reactie in industriële regio's die toeristisch ontsloten worden.

In het verleden konden wij ook ondervinden dat je niet zomaar, zonder overleg met bewoners, toeristische rondleidingen zonder overleg met bewoners kunt organiseren langsheen beluiken en in arbeiderswijken. En tijdens één van de Europese projecten, bij een bezoek aan een bedrijf waar nog met oude technieken werkte, konden we van werknemers 'achter de schermen' van het officieel bezoek vernemen, dat ze niet graag hadden dat ze bekeken werden als 'dieren in de zoo'.

Ontwikkeling van industrieel erfgoedtoerisme moet dus met een reeks specifieke factoren rekening houden - niet in het minst met de mensen die nog in oude industriële buurten wonen, met de man of vrouw achter de machine of het werktuig. Toeristische ontsluiting in industriële regio's kan dus niet zomaar top-down.

Eén van de conflicten die recent uitbarstte gebeurde in Nederland. [Bewoners van de 19 molens bij Kinderdijk zijn het massatoerisme zat](#). Om iets tegen de overlast te doen, voerden ze actie en deelden ze uit protest (Engelstalige) ansichtkaarten uit aan toeristen. Op de kaart schrijven ze dat er 600-duizend toeristen per jaar komen, terwijl er 60 mensen wonen. "Verhouding 10-duizend tegen 1", staat er. De bewoners voelen zich steeds meer aangetast in hun privacy - en gaan daarmee in tegen het beleid en de plannen van de *Stichting Werelderfgoed Kinderdijk* (SWEK)

HERBESTEMMING IN EUROPA

Tijdens de vakbeurs 'RenoResto', organiseerden we op 4 en 5 oktober in Thurn & Taxis in Brussel twee seminarie-avonden over herbestemming van industrieel erfgoed in Europa.

De brochure met samenvattingen van de lezingen kunt [U hier downloaden](#)

Ook WIJ hebben U nodig

VVIA bestaat nu veertig jaar. *Langer dan veel andere verenigingen en organisaties uit onze sector.*

We zijn daarmee ook de oudste landelijk werkende vereniging voor industrieel erfgoed op het Europese continent, en overleefden op eigen krachten en dank zij onze leden en vrijwilligers

"Ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country"

- John F. Kennedy

In januari 1961, tijdens zijn inhuldiging als president, sprak J.F. Kennedy de gevleugelde woorden *"ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country."*

Wat kunt U doen voor de vereniging ?

- Uiteraard zijn **leden** onmisbaar - hun bijdragen staat volledig in voor alle kosten van onze werking, de uitgave van het tijdschrift, speciale acties,... VVIA is niet-gesubsidieerd, en weet dat we elke eurocent zo efficiënt mogelijk gebruiken.
De ledenlijst van 2018 is nu afgesloten. Vanaf nu kunt U lid worden voor 2019
- door de sterk gestegen kosten moesten we het lidgeld jammer genoeg

verhogen, maar ook in 2019 zult U waar voor Uw geld krijgen. En elk nieuw lid dat U aanbrengt versterkt de gelederen.

- Maar minstens zo belangrijk zijn onze **vrijwilligers**. Zonder hen hadden we het geen veertig jaar uitgehouden. In het verleden zijn verschillenden onder hen ons al ontvallen - we denken in goeie herinneringen terug aan Paul ('Nonkel Pol'), Herman, Stefaan, Bert, Bernard, om er maar enkele te noemen.

'*Vrijwilligen*' is een werkwoord. Het is ook een uitdaging aan een jongere generatie om zich samen met de al wat 'oudere' generatie te *engageren*. Zich in te zetten voor VVIA en voor het behoud van het industrieel erfgoed in Vlaanderen.

Voel je het ook kriebelen ? Wil je ons team ondersteunen, meewerken aan een provinciale afdeling, berichten doorspelen uit Uw stad of regio, helpen bij een actie of activiteit,... ?

Iedereen kan een handje toesteken - en dat handje kan het verschil maken.

Contacteer ons of één van de provinciale afdelingen - en zeg **ons** dat wij op **U** kunnen rekenen. Dan kan ook het industrieel erfgoed in Vlaanderen volgende jaren op **ons** rekenen.

VVIA=Wij x jij², net zoals in de formule van Einstein E=mc².

Samen hebben en leveren we de energie om het industrieel erfgoed te verdedigen !

---

en bezoek of volg ons ook op de sociale media

